

В І Д Г У К

офіційного опонента на дисертацію

Бутусова Олександра Дмитровича

**«Моніторинг конкурентоспроможності регіону», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності
08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка**

Актуальність теми дослідження

Подана на рецензію дисертаційна робота є науковим дослідженням, в якому розглядаються питання комплексного розв'язання проблем формування та проведення моніторингу конкурентоспроможності регіонів. Актуальність обраної дисертантом теми не викликає сумніву, адже незважаючи на доволі детальну розробку проблем, пов'язаних з підвищенням рівня регіонального розвитку, а отже і конкурентоспроможності регіону, в економічній науці досі існує низка актуальних питань, які не з'ясовані або не мають одностайного вирішення. Незавершеною також є проблема організації проведення багатостороннього системного, комплексного моніторингу та оцінювання конкурентоспроможності регіонів з врахуванням сучасних тенденцій регіональної та державної політики, що дасть можливість приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення органами влади різних рівнів щодо підвищення регіонального розвитку.

Сучасний стан економіки регіонів України характеризується значними диспропорціями у структурі виробництва, нагромадженням економічних, соціальних та екологічних проблем. Це зумовлено недосконалістю галузевої організації більшості регіональних господарських комплексів, їх низькою економічною ефективністю; значними відмінностями між регіонами в рівнях соціально-економічного розвитку; нераціональним використанням місцевих

природних і трудових ресурсів тощо. Однією з причин такого становища є низький рівень міжрегіональної конкуренції. Тому надзвичайної актуальності набуває проблема формування системи моніторингу регіональної конкурентоспроможності на основі поєднання найкращого вітчизняного та закордонного наукового і практичного досвіду.

Конкурентоспроможність регіональної економіки ґрунтується на використанні порівняльних регіональних переваг, які пов'язані з формуванням «нової економіки» у вигляді механізмів нецінової конкуренції, оснований на новітніх продуктах та унікальних технологіях, тобто тих аспектах, які визначають конкурентоспроможність у глобальному економічному просторі. Сучасна інтеграція економіки України в міжнаціональне економічне середовище створює нові можливості для прискорення соціально-економічного розвитку, водночас скористатись такими можливостями можна лише за умови розуміння природи та особливостей сучасних світогосподарських зв'язків, швидкої реакції на зміну потреб глобалізованого ринку та постійного підвищення рівня конкурентоспроможності національної і регіональної економіки як захисної реакції на зовнішні виклики.

Все вищесказане визначило вибір теми дисертаційної роботи, стало підґрунтям для формування її мети і формулювання завдань та підтверджує актуальність і своєчасність наукового дослідження Бутусова О. Д.

Зв'язок роботи з науковими темами, програмами, планами

Актуальність обраної теми підкреслюється і тим, що дисертація Бутусова О.Д. пов'язана з тематикою науково-дослідної роботи кафедри економіки і підприємництва економічного факультету ДВНЗ “Ужгородський національний університет” – “Формування механізмів активізації потенціалу економічної системи Закарпаття в умовах глобалізації” (державний реєстраційний номер 0116U003557, довідка №1738/01-09 від 22.05.2018 року) у рамках виконання якої автором проаналізовано та здійснено моніторинг

конкурентоспроможності Закарпатської області у розрізі базових і змінних компонентів; визначено інтегральну оцінку конкурентоспроможності Закарпаття та його рейтинг у порівнянні з іншими регіонами України; побудовано моделі для прогнозування показників конкурентоспроможності Закарпатської області. Також дослідження пов'язане з напрямами наукової роботи Карпатського університету імені Августина Волошина, а саме кафедри «Фінансів та економіки» та виконано в межах НДР «Формування фінансового механізму стабілізації економіки Карпатського регіону в умовах євроінтеграційних процесів та регіонального співробітництва» (довідка №53/1/05-18 від 21.05.2018 року), де здобувачем: проаналізовано трактування змісту, компонентів та індикаторів моніторингу регіональної конкурентоспроможності у європейських методичних підходах; здійснено моніторинг конкурентоспроможності областей Карпатського регіону за змінними та базовими компонентами та визначено зведений індекс їх конкурентоспроможності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації

Вивчення дисертації, автореферату та публікацій Бутусова О.Д. дає підстави для висновку про те, що наукові положення, висновки і рекомендації є обґрунтованими і достовірними. Це забезпечено творчим використанням дисертантом досягнень сучасної вітчизняної та зарубіжної наукової думки, застосуванням широкого спектру загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, опрацюванням значного масиву статистичної інформації.

Проведений аналіз тексту дисертаційної роботи і автореферату дають підстави стверджувати, що здобувач в достатній мірі опанував науковими методами дослідження, підняв актуальні для економічної сфери регіону проблеми та запропонував власні підходи до їх вирішення, які можуть стати підґрунтям для подальших досліджень цієї проблематики. Положення і

висновки роботи достатньою мірою аргументовані, логічні, містять наукову новизну.

Варто відзначити високий рівень достовірності отриманих результатів, що підтверджується використанням у процесі дослідження законодавчих актів та нормативних документів у яких знайшли своє відображення проблеми розвитку регіональних конкурентних відносин та здійснення регіональної політики в державі, даних статистичної звітності Державної служби статистики України, монографічних досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, пакету прикладних програм «STATISTICA».

Достовірність і наукову обґрунтованість викладених у роботі висновків і наукових пропозицій забезпечується також використанням у процесі дослідження широкого спектру літературних джерел і статистичних матеріалів. Під час підготовки дисертації використано 200 літературних джерела, серед яких праці провідних вітчизняних учених, методичні розробки Кабінету Міністрів України, законодавчі акти, матеріали науково-практичних конференцій щодо досліджуваної проблематики.

У процесі написання роботи автором застосовано цілий ряд загальнонаукових та специфічних методів дослідження, а саме: економіко-статистичного аналізу, логічного аналізу і синтезу, методи групування, наукової абстракції, структурно-функціонального, порівняльного аналізу, експертних оцінок, дослідження ієрархій, графічної візуалізації.

Чітка послідовність у постановці і вирішенні задач, згідно мети дослідження, є підтвердженням наукової аргументованості та обґрунтованості положень і висновків, викладених в дисертації.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення

Дисертаційна робота Бутусова О.Д. є науковим дослідженням у якому набули подальшого розвитку теоретичні та прикладні аспекти проведення моніторингу конкурентоспроможності регіону.

Автором чітко сформульовано мету, завдання, предмет і об'єкт

дослідження. Робота належним чином структурована, розділи пов'язані між собою, виклад матеріалу є логічним та послідовним, що формує цілісність наукового висвітлення теоретичних та науково-прикладних аспектів моніторингу конкурентоспроможності регіону.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет, наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретико-методичні основи моніторингу конкурентоспроможності регіону» автором проведено суттєве теоретичне дослідження. Так, проаналізувавши праці вітчизняних авторів виділено критерії що лежать в основі таких категорій як «конкурентоспроможність регіону» (с. 28-40), «моніторинг регіональної конкурентоспроможності» (с.43-48).

На підставі результатів аналізу вітчизняних методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності регіону автор визначив дві їх групи: 1) виділення ключових, головних індикаторів, 2) визначення інтегрального індексу на основі зведення різнопланових показників конкурентоспроможності регіону, а також провів їх когнітивний аналіз (с.49-56).

Значну увагу автором приділено аналізу нормативно-методичного забезпечення моніторингу та оцінки соціально-економічного розвитку регіону, конкурентоспроможності (с.57-59).

Окремий підрозділ роботи присвячений розгляду європейського досвіду формування методичних підходів до моніторингу розвитку регіону на конкурентних засадах (с.62-80).

Ретельне дослідження теоретичних досліджень вітчизняних та закордонних вчених дало підґрунтя автору зробити висновок про необхідність розробки методичного підходу до оцінки конкурентоспроможності регіону з врахуванням переваг та недоліків

вітчизняного і закордонного досвіду, а також можливостей його застосування в соціально-економічних та інституційних умовах розвитку України.

У другому розділі «Оцінювання та моніторинг конкурентоспроможності регіонів України» автором проведено оцінку конкурентоспроможності регіонів України за базовими («Інфраструктура та доступність ринку», «Людський капітал», «Економічна ефективність виробничого потенціалу») (с. 84-112) та змінними компонентами («Відкритість регіону», «Управління», «Інновації») (с. 112-143).

Цікавим є запропонований дисертантом підхід до інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України в основу якого покладено методику розрахунку інтегрального індексу (с. 144-148) що повністю базується на використанні економіко-математичних методів дослідження з максимальним використанням показників які мають необхідну для проведення розрахунків статистичну базу та доступні з офіційних джерел державної статистики. Даний підхід відрізняється від існуючих набором та кількістю показників, містить всебічну оцінку потенціалів регіону – базових та змінних компонент конкурентоспроможності регіону.

Застосування запропонованого підходу до інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України дало можливість автору розрахувати індекси базових компонент «Інфраструктура та доступність регіону» (с. 148-151), «Людський капітал» (с.151-153), «Економічна ефективність виробничого потенціалу» та змінних компонент «Відкритість регіону», «Управління», «Інновації» (с. 155-161). Цінності дослідженню надає те, що на основі проведених розрахунків визначено інтегральний індекс конкурентоспроможності кожного регіону України (с.161-163), а це у свою чергу дало можливість провести порівняльну оцінку рівня конкурентоспроможності кожної з областей України.

Отримані результати дали змогу автору зробити висновок про необхідність враховувати в процесі моніторингу не тільки дані офіційної статистики, але і показники та рейтинги незалежних організацій.

У третьому розділі «Обґрунтування системи моніторингу конкурентоспроможності регіону в сучасних умовах» обґрунтовано мету проведення моніторингу конкурентоспроможності регіонів (с. 168), складові та можливості його інформаційно-аналітичної системи, розподіл функцій у межах інституцій і суб'єктів моніторингу (с.169-172), чітко окреслено етапи його проведення (визначення переліку показників моніторингу; надання, збір та обробка показників моніторингу; розрахунок інтегрального показника; ранжування регіонів; прийняття типових рішень), а також принципи відбору індикаторів моніторингу та верифікації даних. (с.173-186).

Проведений автором кореляційний аналіз зв'язку між індикаторами регіональної конкурентоспроможності дозволив виявити найбільш впливові з них, серед яких для більшості регіонів є доходи місцевих бюджетів, господарюючих суб'єктів, рівень середньої заробітної плати, наявні доходи населення, житловий фонд, капітальні інвестиції; рівень бідності, демографічне навантаження, абоненти Інтернету, інвестиції у природоохоронні заходи. Ці тенденції знайшли своє відображення в отриманих економіко-математичних моделях прогнозування рівня конкурентоспроможності регіону які є основою для прийняття управлінських рішень.(с.186-209)

Наукової цінності роботі додає розроблене і запропоноване автором вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності регіонів шляхом створення комплексного механізму реалізації конкурентних переваг регіону на основі моніторингу його конкурентоспроможності. На думку автора цей механізм повинен являти собою процес, спрямований на досягнення цілей, через безперервні, взаємозалежні дії – функції управління в рамках системи інформаційно-аналітичного забезпечення процесу моніторингу конкурентоспроможності регіону та прийняття управлінських рішень (с.209-222).

Перелічені наукові результати дають підстави стверджувати, що дисертаційна робота Бутусова О.Д. є самостійним завершеним науковим

дослідженням у якому автор продемонстрував обізнаність основних положень досліджуваної теми, досяг поставленої мети, виконав означені завдання, сформував власне бачення розвитку процесу проведення моніторингу конкурентоспроможності регіону. В цілому слід зазначити, що дисертаційна робота Бутусова О.Д. містить цінні теоретичні розробки та конкретні практичні пропозиції.

Повнота відображення наукових положень

Положення дисертаційної роботи Бутусова О.Д. знайшли відображення у 12 наукових працях загальним обсягом 5,8 друк. арк., з яких особисто автору належить 5,5 друк. арк., у тому числі: 6 статей – у наукових фахових виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних (загальним обсягом 4 друк. арк., з них – особисто автору належить 3,9 друк. арк.), 1 праця – у зарубіжному виданні (загальним обсягом 0,8 друк. арк., особисто автору належить 0,7 друк. арк.); 5 публікацій за матеріалами конференцій, обсягом 1 друк. арк. (внесок автора – 0,9 друк. арк.).

Характер видань, зміст і оформлення наукових праць відповідає вимогам щодо забезпечення релевантності висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Зміст автореферату достатньо повно відображає основні положення дисертації, отримані результати, сформульовані висновки і пропозиції.

Наукова новизна результатів дослідження, одержаних автором особисто та винесених на захист

Сукупність результатів, отриманих автором у процесі дослідження, вирішують важливе наукове завдання, суть якого полягає в обґрунтуванні науково-теоретичних засад, а також практичних рекомендацій щодо удосконалення проведення моніторингу конкурентоспроможності регіону. Отримані дисертантом результати містять елементи наукової новизни.

Найбільш вагомими з них є наступні:

- удосконалено сутність поняття «конкурентоспроможності регіону», шляхом виділення критеріїв, що визначають цю категорію, а саме: здатність регіональної влади створювати умови місцевим підприємствам для досягнення та утримання конкурентних переваг регіону; забезпечувати виробництво конкурентоспроможних товарів і послуг; реалізувати наявний потенціал регіону та водночас сприяти сталому розвитку, вирішенню екологічних і соціальних проблем; забезпечувати високі соціальні стандарти та рівень життя для населення (с. 28-40);

- узагальнено та систематизовано існуючі точки зору стосовно вимог до побудови ефективної системи проведення моніторингу регіональної конкурентоспроможності, що дозволило автору представити власне бачення цього процесу та визначити принципи на яких вона повинна базуватися (с. 41-48);

- на основі врахування зарубіжного та вітчизняного досвіду щодо оцінювання конкурентоспроможності регіону уточнено її компонентну структуру з виділенням базових складових (інфраструктура, доступність регіону, економічна ефективність виробничого потенціалу, людський капітал) та змінних складових (відкритість регіону, управління, інновації). Такий підхід забезпечує розуміння альтернативних варіантів і механізму прийняття рішень щодо підвищення регіональної конкурентоспроможності, яка більшою мірою може бути сформована саме за рахунок використання змінних компонент (с. 62-80) ;

- удосконалено методичний підхід до моніторингу конкурентоспроможності регіону шляхом визначення ознак, які характеризують компоненти та індикатори (базові: інфраструктура та доступність регіону – 7 ознак (23 показники), економічна ефективність виробничого потенціалу – 5 ознак (16 показників), людський капітал – 7 ознак (27 індикаторів); змінні: відкритість регіону – 7 ознак (27 індикаторів), управління – 3 ознаки (8 індикаторів), інновації – 2 ознаки (4 індикатори) та

включення в систему моніторингу – індикатора «кількість STEM персоналу на 1 тисячу населення регіону» (с. 112-143);

- запропоновано методичний підхід до інтегрального оцінювання конкурентоспроможності який базується на виділенні індикаторів стимуляторів та дестимуляторів формування конкурентоспроможності регіону в розрізі базових і змінних компонент, а також на врахуванні міри їх впливу на кінцевий інтегральний показник, який розраховується за допомогою економіко-математичних методів і є основою для ранжування регіонів за рівнем конкурентоспроможності (с. 144-163);

- обґрунтовано організаційно-методичне забезпечення процесу моніторингу конкурентоспроможності регіону шляхом визначення суб'єктів інформаційно-аналітичного забезпечення за модулями (модуль базових і модуль змінних компонентів), їх функцій; етапів, принципів та періодичності процесу моніторингу; забезпечення регіональних органів влади різних рівнів інформацією про конкурентоспроможність регіону задля прийняття управлінських рішень (с.168-186);

- запропоновано алгоритм обґрунтування стратегічних управлінських рішень щодо територіального розвитку який передбачає застосування обмеженої кількості цільових орієнтирів підвищення регіональної конкурентоспроможності, встановлених шляхом застосування економіко-математичних методів визначення тісноти взаємозв'язку між процесами у регіоні (с.187-207) ;

- окреслено напрями практичної реалізації конкурентних переваг регіону на основі моніторингу його конкурентоспроможності під впливом управлінських рішень, вироблених у процесі та за результатами проведення моніторингу (с. 209-222).

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що робота Бутусова О.Д. є актуальною, містить елементи наукової новизни, а отримані результати розширюють теоретичні та аналітичні аспекти процесу проведення моніторингу конкурентоспроможності регіону.

Теоретична та практична цінність отриманих результатів

Дисертаційна робота містить розробку теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо проведення моніторингу конкурентоспроможності регіонів. Наукова значущість дисертації полягає в удосконаленні методичного інструментарію оцінки конкурентоспроможності та формування стратегічних напрямів її забезпечення, які створюють основу для прискорення соціально-економічного розвитку регіону.

На практичному рівні наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження можуть бути використані інститутами державної регіональної влади для формування і реалізації стратегічних програми соціально-економічного розвитку регіонів. Теоретичні, науково-методичні та практичні результати дослідження використано в діяльності ГО «Центр стратегічного партнерства», зокрема використано пропозиції автора щодо залучення громадських організацій до процесу моніторингу конкурентоспроможності регіону та функцій, які покладені на них (довідка №20 від 13 червня 2018 року). Підтвердженням прикладного застосування розробок є довідка, видана про те, що Департаментом економічного розвитку та торгівлі Закарпатської обласної державної адміністрації (довідка № 01/5503 від 05.06.2018 р. було взято до уваги розроблену методіку проведення моніторингу конкурентоспроможності регіонів, процес вироблення управлінських рішень; використано розроблену економіко-математичну модель прогнозування рівня конкурентоспроможності Закарпатської області та результати оцінки конкурентоспроможності регіонів України за базовими та змінними компонентами

Основні наукові результати дисертаційної роботи щодо регіонального моніторингу конкурентоспроможності використовуються в навчальному процесі Карпатського університету імені Августина Волошина, зокрема при проведенні лекційних та семінарських занять з дисциплін: «Національна економіка», «Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка» (довідка № 52/05-18 від 16.05.2018 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, слід вказати на певні недоліки, недоробки та дискусійні положення.

1. У дисертаційній роботі проведено ґрунтовне дослідження оцінювання підходів до моніторингу конкурентоспроможності як в частині авторських бачень, так і на законодавчому рівні (с. 28-48). Проте, залишається незрозумілим, на яких принципах ґрунтується авторське визначення суті моніторингу конкурентоспроможності регіонів.

2. При проведенні моніторингу та оцінювання конкурентоспроможності регіонів України (с. 84-163), доцільно було б проаналізувати перебіг виконання Державної стратегії регіонального розвитку 2020 (про яку автор згадує на с. 61) шляхом порівняння фактичних і прогнозованих значень визначених індикаторів. Це дало б можливість проаналізувати реальний стан досягнення мети програми в частині «Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів» яка полягає у створенні оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки.

3. Досліджуючи тенденції розвитку регіонів України за базовими компонентами регіональної конкурентоспроможності (с. 84-112) та проаналізувавши їх основні критерії, автором не зроблено висновки про доцільність застосування тих або інших показників для розрахунку індексів конкурентоспроможності регіонів, тобто чи всі вони у достатній мірі відображають рівень конкурентоспроможності, оскільки деякі з цих показників також застосовуються для розрахунку індексу регіонального людського розвитку.

4. У висновках до п. 2.2 (с.143) автор зазначає, що: «проведений аналіз показав, що наразі відсутня достатня кількість показників, які накопичуються на державному рівні в рамках обов'язкового статистичного спостереження та можуть застосовуватися для моніторингу та оцінки конкурентоспроможності регіонів України. Особливо це стосується

показників, які відображають оцінку бізнес-середовища та регуляторну політику». Автор в роботі пропонує «застосовувати різноманітні рейтинги та індекси, які розраховуються в рамках недержавних проектів» та робить висновок: «з одного боку, це дозволить отримати більш повне уявлення про конкурентоспроможність регіонів, а, з іншого боку, це може стати певним недоліком для проведення моніторингів на постійній основі». Робота значно виграла б, якби дисертант запропонував механізм контролю та гарантії достовірності отриманих даних та важелі спонукання до збору необхідної інформації і її обробки.

5. Обґрунтовуючи необхідність створення «робочої групи з моніторингу конкурентоспроможності регіону» до складу якої повинні ввійти представники державних та незалежних інституцій а також громадських організацій (с. 170-172) автор пропонує занадто великий перелік представників департаментів обласних державних адміністрацій. Доцільною була б пропозиція формувати кількісний та якісний склад робочої групи виходячи з конкретного переліку показників які застосовуються для розрахунку індексів конкурентоспроможності регіонів.

6. Варто також зауважити, що при формуванні системи моніторингу конкурентоспроможності регіонів (с. 168-186) автором не передбачено можливості оцінити вплив специфічних чинників на її формування, а саме: прикордонного розташування регіону, наявної логістичної інфраструктури; розміру території регіону, адміністративного складу регіону (кількість міст обласного значення, селищ міського типу чи сіл).

7. У роботі мають місце окремі технічні огріхи, які суттєво не впливають на якість оформлення роботи.

Підводячи підсумки розгляду зауважень до поданої на розгляд дисертації, треба зазначити, що вказані зауваження і недоліки дослідження не зменшують загальної цінності та вагомості наукового доробку дисертанта.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 200 найменувань і 9 додатків. Робота представлена на 385 сторінках комп'ютерного тексту (обсяг основного змісту роботи – 231 сторінка, в тому числі 37 таблиць та 20 рисунків; додатків на 134 сторінках). Список використаних джерел нараховує 200 найменувань (на 19 сторінках).

Дисертація (комп'ютерний набір) виконана українською мовою, оформлена у повній відповідності з встановленими нормами і правилами. Викладення матеріалу у дисертації свідчить про високий рівень досвідченості дисертанта та ґрунтовну обізнаність

Дисертація Бутусова О.Д. за змістом і якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук. Тема дисертації та її зміст відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Загальний висновок

Дисертація Бутусова О.Д. представляє собою одноосібно виконану завершену наукову працю, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують актуальну наукову задачу - удосконалення існуючих і розроблення нових теоретичних положень та методико-прикладних рекомендацій щодо проведення моніторингу конкурентоспроможності регіону.

Отримані результати дослідження визначаються актуальністю, науковою новизною, теоретичною та практичною цінністю. Висновки, висвітлені автором дисертаційної роботи, достатньо обґрунтовані, спираються на коректне використання наукових методів дослідження, підтверджуються апробацією, достовірність їх базується на

систематизації доробку вітчизняних і зарубіжних науковців, узагальненні практики проведення моніторингу конкурентоспроможності.

Автореферат достатньо повно та адекватно відображає зміст дисертації, розкриває основні її положення, відображає структуру та зміст роботи.

Оформлення дисертації та автореферату відповідає вимогам пп. 9, 11, 12. 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами і доповненнями), які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

На підставі проведеного аналізу вважаю, що представлена до захисту дисертаційна робота «Моніторинг конкурентоспроможності регіону» заслуговує позитивної оцінки, а її автор Бутусов Олександр Дмитрович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:
завідувач кафедри менеджменту та
управління економічними процесами
Мукачівського державного університету,
доктор економічних наук, професор

Підпис Проскура В.Ф.
засвідчую
Вчений секретар МДУ

_____ **В.Ф. Проскура**

_____ **О.О. Королович**